

ZÁKLADY EKONOMIE I

Poptávka a nabídka

Tržní mechanismus

4. přednáška

Eva Tomášková

Trh

- Subjekty trhu:
  - Domácnosti
    - jednotlivci, kteří chtějí uspokojit svou potřebu
  - Podniky
    - samostatná výrobně-ekonomická jednotka, sociálně ekonomický a technický systém, jehož primárním cílem je podle klasické verze teorie firmy maximalizace zisku
  - Stát
    - sestávající ze všech orgánů státní moci
- Všechny subjekty vystupují současně jako:
  - kupující
  - prodávající

Formy trhu

- Založené na:
  - Zvykovém systému
  - Příkazovém systému
  - Tržním systému
  - Smíšeném systému

Typy trhů

- Dílčí trh – prodává se a nakupuje jeden konkrétní produkt
- Agregátní trh – trh všech produktů

Tržní mechanismus

- Co vyrábět?
- Jak vyrábět?
- Pro koho vyrábět?

Prvky tržního mechanismu

- Poptávka
- Nabídka
- Cena

Peníze umožňují směnu, zabezpečují
funkčnost tržního mechanismu

Formy konkurence

- Dokonalá konkurence
- Nedokonalá konkurence
  - Monopolistická konkurence
  - Oligopol
  - Monopol

Dokonalá konkurence

- Podmínky:
  - Velké množství subjektů
  - Volný vstup do daného odvětví
  - Stejná kvalita a stejná cena všech nabízených produktů
- Jen málo produktů se přibližuje trhu dokonalé konkurence, např. rohlíky, mléko.

Monopolistická konkurence

- Podmínky:
  - velký počet podniků v odvětví
  - diferencovaný produkt a diferencovaná cena
  - neexistují bariéry vstupu podniků do odvětví
- Řada ostatních firem prodává blízké substituty, např. koláče, zákusky.

Oligopol

- Podmínky:
  - malý počet podniků v odvětví
  - diferencovaný produkt a diferencovaná cena
  - existují bariéry vstupu podniků do odvětví

- např. mobilní operátoři

Monopol

- Podmínky:
  - jediný podnik v odvětví
  - diferencovaný produkt a diferencovaná cena
  - existují bariéry vstupu podniků do odvětví
- např. ČEZ

Monopol

- Vznik monopolu:
  - Koncentrací ekonomické síly
  - Přírodní monopol
  - Administrativní monopol

- Regulace monopolu:
  - antitrustové zákony
    - zakazují určité chování firem na trhu, omezují různými způsoby sílu monopolu
  - daňová politika
  - možnost převést monopol do státního vlastnictví
  - cenová regulace

Monopson

- Podmínky:
  - existuje pouze jeden kupující
  - Umožňuje kupovat zboží za nižší cenu než v podmínkách dokonalé konkurence
- např. stát jediný kupující vojenské produkce

Způsoby konkurence na straně nabídky

- Cenová konkurence
- Necenová konkurence
  - Kvalita produkce
  - Propagace
  - Inovace produktu
  - Rychlá reakce na změny požadavků zákazníků
  - Četnost prodejen
  - Prodejní a poprodejní servis

Nedokonalosti tržního mechanismu

- Existence nedokonalé konkurence
  - vyvolává cenové deformace
- Existence externalit
  - pozitivní
  - negativní
  - reciproční
- Existence nezaměstnanosti

Poptávka

- souhrn všech zamýšlených koupí, jež jsou kupující ochotni za určitou cenu uskutečnit
- závislost množství poptávaného produktu na jeho ceně
- efektivní koupěschopná poptávka
  - poptávka uskutečněná v rámci rozpočtového omezení
- zákon klesající poptávky

Příčiny „poklesu“ poptávky (při vyšší ceně produktu)

- Důchodový efekt
- Substituční efekt

- Giffenův efekt – kombinace důchodového a substitučního efektu, kdy důchodový efekt potlačuje substituční

Příčiny změny poptávky

- Změny cen substitučního zboží
- Změny cen komplementárního zboží
- Změny v úrovni důchodů
- Změny v preferencích (módní vlivy)
- Změny v populaci

Nabídka

- souhrn všech zamýšlených prodejů zboží, s nimiž přicházejí výrobci na trh
- závislost množství nabízeného produktu na jeho ceně
- zákon rostoucí nabídky

Příčiny „růstu“ nabídky (při vyšší ceně produktu)

- Ziskový motiv
- Poptávkový motiv

Příčiny změny nabídky

- Změny cen alternativních výrobků
- Změny výrobních podmínek
- Změny cen výrobních komponent (vstupů)
- Vliv technického pokroku
- Vliv počasí

Posuny

- Posuny po křivce nabídky a poptávky
  - pouze cenové faktory!
- Posuny křivek nabídky a poptávky
  - pouze necenové faktory!

Děkuji za Vaši pozornost. 😊